

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU 343.72(043.2)

SELEVESTRU Irina

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DELAPIDAREA
AVERII STRĂINE**

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Penal al
Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

BRÎNZA Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Referenți oficiali:

1. **TOADER Tudorel**, doctor în drept, profesor universitar,
România

2. **BUJOR Valeriu**, doctor în drept, profesor universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **BARBĂNEAGRĂ Alexei**, **președinte**, doctor habilitat în drept,
profesor universitar

2. **STATI Vitalie**, **secretar științific**, doctor în drept,
conferențiar universitar

3. **GHEORGHITĂ Mihai**, doctor habilitat în drept,
profesor universitar

4. **GRAMA Mariana**, doctor în drept, conferențiar universitar

5. **MORARU Victor**, doctor în drept, profesor universitar

6. **ULIANOVSCI Xenofon**, doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la „14” mai 2016, ora 11.00, în
ședința Consiliului Științific Specializat D 30.554.01-19 din cadrul
Universității de Stat din Moldova (MD 2009, Republica Moldova, mun.
Chișinău, str. A.Mateevici, 60, bloc IV, aula 222).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe pagina Web a
CNAA (<http://www.cnaa.acad.md>), la Biblioteca Universității de Stat
din Moldova și la Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Autoreferatul a fost expeditat la „____” _____ 2016.

**Secretar științific al
Consiliului Științific Specializat,
dr., conf. univ.**

**Conducător științific,
dr. hab., prof. univ.**

Autor:

BRÎNZA Sergiu

SELEVESTRU Irina

© SELEVESTRU Irina, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În Republica Moldova, numărul de infracțiuni prevăzute la art.191 CP RM, înregistrate în ultimii ani, se cifrează la: 357 – în anul 2010; 394 – în anul 2011; 419 – în anul 2012; 368 – în anul 2013; 377 – în anul 2014; 237 – în primele cinci luni ale anului 2015. Raportat la numărul total al infracțiunilor contra patrimoniului, numărul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM reprezintă doar aproximativ 2-3%. Totuși, să nu uităm că infracțiunile contra patrimoniului reprezintă nu mai puțin de 50% din numărul tuturor infracțiunilor înregistrate. În afară de aceasta, în comparație cu alte infracțiuni contra patrimoniului, cele prevăzute la art.191 CP RM nu sunt mai puțin periculoase sub aspect social.

De asemenea, atragem atenția asupra imperfecțiunilor ce denaturează, în opinia noastră, dispozițiile art.191 CP RM: 1) nu este clar de ce legiuitorul insistă să intituleze acest articol nu „Delapidarea”, ci „Delapidarea averii străine”. În acest mod, se creează impresia că ar fi posibilă răspunderea și pentru delapidarea propriei averi. Pentru comparație, consemnăm că denumirile art.186-188, 190 și 192 CP RM nu conțin sintagma „averii străine”; 2) nu este clar dacă noțiunea „însușirea ilegală” din dispoziția de la alin.(1) art.191 CP RM are același înțeles ca și termenul „sustragere” din dispozițiile de la art.186-188 și 192 CP RM; 3) există o serie de neclarități privind întinderea și conținutul sintagmei „încredințate în administrarea vinovatului” din dispoziția de la alin.(1) art.191 CP RM. În plus, completarea art.191 CP RM, operată la 25.07.2014, a adăugat conotații noi concepției puse la baza incriminării faptelor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine. Or, scopul principal al remanierii legislative în cauză îl constituie prevenirea și combaterea fenomenului raider în sistemul bancar. Aceasta nu poate să nu sporească însemnătatea apărării penale a ordinii de drept împotriva infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Printre oamenii de știință care au cercetat problema răspunderii penale pentru delapidarea averii străine se numără: A.Borodac, S.Brînza, L.Gîrla, C.Miron-Popa, A.Slabenco, V.Stati, Iu.Tabarcea, N.Ursu, I.Zaporojan, A.Zosim (*Republica Moldova*); V.Cioclei, C.Duvac, O.Pop, F.Popa, M.Popescu (*România*); O.V. Belokurov, S.V. Borisov, O.I. Godunov, N.D. Eriașvili, I.O. Selivanov, D.Iu. Skripnikov, E.R. Hakimova, A.V. Șulga (*Federația Rusă*) etc. Lucrările acestor autori consacrați reprezintă baza teoretică a investigației. Prezenta lucrare vine să întregască studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențind unele tendințe și aspecte noi, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății.

Monitorizarea gradului de studiere a temei investigate ne permite să afirmăm că nivelul de elaborare a concepției privind răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM nu poate fi recunoscut pe deplin satisfăcător. Această stare de lucruri are următoarele cauze: nu au fost suficiente relevate trăsăturile caracteristice ale obiectului juridic și ale obiectului material în cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM; nu au fost stabilite pe deplin notele distinctive ale victimei infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM; nu a fost efectuată o demonstrație deplin de convingătoare a faptului că infracțiunile specificate la art.191 CP RM sunt infracțiuni săvârșite prin sustragere etc.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei constă în aprofundarea concepției de aplicare a răspunderii pentru infracțiunile specificate la art.191 CP RM în condițiile în care apărarea penală a patrimoniului capătă noi valențe pe fondul dificultăților legate de depășirea crizei social-economice și al tergiversării implementării reformelor structurale asumate de autoritățile din Republica Moldova. De asemenea, scopul nostru rezidă în identificarea vulnerabilităților ce caracterizează actualul sistem de apărare penală a ordinii de drept împotriva infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, urmând a fi recomandate măsuri menite să optimizeze reglementările în materie.

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor obiective: elucidarea locului infracțiunilor specificate la art.191 CP RM în sistemul infracțiunilor contra patrimoniului; interpretarea conformă cu principiul legalității a dispozițiilor de la art.191 CP RM; formularea regulilor de calificare a faptelor în baza art.191 CP RM; analiza juridică a elementelor constitutive și a circumstanțelor agravante ale infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM; stabilirea asemănarilor și deosebirilor dintre infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM și infracțiunile adiacente etc.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea scopului și obiectivelor trasate, în calitate de metode de cercetare au fost utilizate metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă etc. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei și legislației existente în materie. La realizarea investigației drept punct de reper a servit legislația penală a Republicii Moldova și a altor state (Argentina, Bahrain, Belgia, Birmania, Brunei, Danemarca, Elveția, Federația Rusă, Franța, Georgia, Germania, Lituania, Macedonia, Mongolia, Muntenegru, Olanda, Pakistan, Polonia, România, Serbia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Yemen etc.). De asemenea, au fost studiate hotărârile judiciare în materie pronunțate în Republica Moldova.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că teza prezentată spre susținere se

numără printre primele încercări de a efectua o investigație temeinică a infracțiunilor specificate la art.191 CP RM. Pe acest suport, au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării continue a legislației.

Considerăm că aportul nostru la ridicarea gradului de investigație a celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal vizând infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM se exprimă în: relevarea trăsăturilor caracteristice ale obiectului juridic și ale obiectului material în cazul acestor infracțiuni; stabilirea notelor distinctive ale victimei infracțiunilor specificate la art.191 CP RM; demonstrarea faptului că aceste infracțiuni fac parte din rândul infracțiunilor săvârșite prin sustragere; identificarea conținutului laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM etc.

Problema științifică importantă rezolvată rezidă în elaborarea instrumentalului de interpretare a dispozițiilor art.191 CP RM, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului penal a condițiilor de aplicabilitate a acestui articol, în vederea calificării corecte a faptelor în baza art.191 CP RM.

Semnificația teoretică a lucrării constă în definirea bazelor conceptuale ale studiului de drept penal al răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM; în sistematizarea abordărilor teoretice referitoare la stabilirea elementelor constitutive și a circumstanțelor agravante ale infracțiunilor specificate la art.191 CP RM etc.

Valoarea aplicativă a lucrării se exprimă în următoarele: 1) concepțiile științifice expuse în cadrul lucrării prezintă un real interes atât pentru știința națională a dreptului penal, cât și pentru legiuitorul moldovean; 2) elementele cu relevanță juridică ale infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, tălmăcirea noțiunilor utilizate în acest articol, precum și criteriile de disociere a faptelor conexe propuse au o importanță considerabilă pentru aplicarea corectă a art.191 CP RM în practica judiciară, dar și pentru dezvoltarea continuă a concepțiilor științifice asupra problemelor consemnate; 3) interpretarea conformă cu principiul legalității a dispozițiilor de la art.191 CP RM va contribui la dezvoltarea discuției științifice pe marginea calificării corecte a faptelor în baza acestui articol etc.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: relevarea trăsăturilor caracteristice ale obiectului juridic și ale obiectului material în cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM; stabilirea notelor distinctive ale victimei infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM; demonstrarea faptului că infracțiunile specificate la art.191 CP RM sunt infracțiuni săvârșite prin sustragere etc.

Implementarea rezultatelor științifice vizează: contribuirea la eficientizarea proiectelor didactice și a curriculelor în materie de drept penal, reflectând tema răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM; elaborarea de publicații științifice cu caracter de îndrumare pentru cadrele didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi.

Aprobarea rezultatelor. Concepțiile și concluziile de bază ale tezei au fost expuse în cadrul a 8 publicații științifice. De asemenea, ele au constituit subiectul discuțiilor purtate la ședințele Catedrei Drept Penal și Criminologie a Universității de Stat din Moldova în anii 2013-2015. În același timp, unele idei, constituind rezultatul cercetării, au fost prezentate la Conferința științifică națională cu participare internațională cu genericul „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 10-11 noiembrie 2015).

Publicații la tema tezei: 8 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 146 pagini text de bază ce cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări; bibliografia din 497 titluri; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: delapidarea averii străine; sustragere; posesie; bunuri încredințate în administrare; scop de cupiditate; administrator; administrator al băncii.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, sunt concretizate noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, fiind punctat sumarul compartimentelor tezei.

În **Capitolul 1 „Analiza situației în știința dreptului penal privind răspunderea pentru infracțiunile reunite sub denumirea de delapidare a averii străine”** este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei, publicate în țară și peste hotare. O atenție deosebită se acordă publicațiilor din ultimii ani. Examinarea se face în consecutivitate cronologică. La concret, au fost analizate lucrările următorilor autori: V.Cioclei, C.Duvac, O.Pop, F.Popa, M.Popescu (*România*); O.V. Belokurov, S.V. Borisov, O.I. Godunov, N.D. Eriașvili, I.O. Selivanov, D.Iu. Skripnikov, E.R. Hakimova, A.V. Șulga (*Federația Rusă*) etc. Un spațiu aparte se acordă analizei materialelor științifice la tema tezei publicate în Republica Moldova, care au fost elaborate de: A.Borodac, S.Brînza, L.Gîrla, C.Miron-Popa, A.Slabcenco, V.Stati, Iu.Tabarcea, N.Ursu, I.Zaporojan, A.Zosim. Acestea înscriu:

- monografia elaborată de *O.Pop* în 2002 [6].

Una dintre pozițiile acestui autor (în cazul în care ar fi adaptată cadrului reglementar din Republica Moldova) ar avea următorul conținut: în situația infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, limita de jos a tentativei constă în începerea acțiunii de însușire ilegală. De exemplu, așezarea unor mărfuri într-un loc prin care ar putea fi ușor scoase din unitatea în care activează făptuitorul (la poarta unității, lângă un zid peste care ar urma să fie aruncate etc.), constituie început de executare.

Ne raliem acestei poziții. Ea ne ajută să stabilim linia de demarcare dintre pregătirea de infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM și tentativa la aceste infracțiuni.

În altă privință, O.Pop afirmă: simpla presupunere că lipsa unui bun s-ar datora unei sustrageri nu constituie o dovadă a legăturii cauzale dintre pretinsa sustragere și acea lipsă. Pentru existența legăturii cauzale, este imperios să se facă o verificare de fapt; simpla verificare scriptică nu dovedește că realitatea este aceeași. Această afirmație diferă de opinia doctrinară, conform căreia legătura cauzală rezultă *ex re*, adică din însăși desfășurarea acțiunii.

Considerăm că părerea emisă de O.Pop atestă importanța determinării legăturii cauzale dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile. În analiza pe care o vom efectua în compartimentul 2.2 al tezei această părere va fi confirmată prin unele sentințe și decizii privitoare la aplicarea art.191 CP RM;

- lucrarea avându-i ca autori pe *A.Barbăneagră, V.Berliba, M.Bârgău* și alții ce datează din anul 2003 [4].

Lectura lucrării în cauză ne ajută, printre altele, să ajungem la concluzia că latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM se caracterizează, în primul rând, prin vinovăție sub formă de intenție directă; în afară de aceasta, că la calificare este obligatorie stabilirea scopului special – a scopului de cupiditate.

De asemenea, sprijinim punctul de vedere exprimat în cadrul lucrării examinate, potrivit căruia scopul infracțiunii are un caracter obligatoriu în planul reținerii la calificare a uneia dintre infracțiunile specificate la art.191 CP RM. Or, în literatura de specialitate sunt exprimate și alte două opinii, pe care nu le susținem. În conformitate cu acestea, în planul reținerii la calificare a oricăreia dintre infracțiunile specificate la art.191 CP RM, au un caracter obligatoriu: 1) atât motivul infracțiunii, cât și scopul infracțiunii; 2) doar motivul infracțiunii;

- articolul științific al lui *M.Popescu* și *F.Popa* publicat în 2003 [7].

Printre altele, acești autori consideră că bunuri încredințate în administrarea făptuitorului sunt nu doar bunurile transmise acestuia în baza unui document, dar și bunurile transmise fără o perfectare documentară (de exemplu, în cazul executării obligațiilor de muncă, al încheierii unor contracte de drept civil în formă verbală etc.). Fiind de acord cu această viziune, reafirmăm că, în cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, forma scrisă a actului juridic, prin care se face încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului, nu în toate cazurile este necesară. Forma scrisă este necesară doar atunci când o cere legea.

Referindu-se la infracțiunile corespondente cu cele specificate la art.191 CP RM prevăzute de legea penală maghiară, M.Popescu și F.Popa susțin: terța persoană, care nu are nicio legătură cu bunul încredințat făptuitorului, dar care îl ajută la însușirea fără drept a acestuia, este considerată complice. Pe această cale, deducem că cel care nu are calitatea specială de administrator nu poate fi (co)autor al infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. Acțiunile de genul folosirii unui document fals sau al falsificării unor informații depășesc latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. În contextul respectivelor infracțiuni, asemenea acțiuni constituie nu (co)autoratul, ci complicitatea;

- lucrarea elaborată de *S.Brînza, X.Ulianoschi, V.Stati* și alți autori, care a ieșit de sub tipar în 2005 [2].

Printre altele, în cadrul lucrării investigate se afirmă: acțiunea prejudiciabilă în cazul delapidării averii străine (art.191 CP RM) este reprezentată de termenul „luare”, nu de termenul „trecere”. Această afirmație ne ajută să formulăm concluzia, potrivit căreia luarea, reprezentând acțiunea prejudiciabilă din cadrul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, poate să nu presupună deplasarea în spațiu a bunului victimei; scoaterea bunului din sfera de stăpânire a victimei poate avea un caracter doar juridic. Or, în condițiile în care bunurile victimei deja se află în posesia legală a făptuitorului, acestuia îi poate fi mai propice nu să le deplaseze dintr-un loc în altul, ci să le departajeze juridic de restul bunurilor victimei.

Din aceeași lucrare aflăm că obiectul juridic special al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM are un caracter multiplu. Explicația este că, în cazul acestor infracțiuni, printr-o singură acțiune (nu însă printr-un sistem de acțiuni, ca în cazul infracțiunilor complexe) se aduce atingere mai multor valori sociale speciale (și, implicit, relațiilor sociale aferente). Această poziție înlesnește analiza structurii și conținutului obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, pe care o efectuăm în compartimentul 2.1 al prezentei teze. De asemenea, prezintă valoare reliefarea

condițiilor privind încredințarea bunurilor victimei în administrarea subiectului respectivelor infracțiuni. Deși nu acceptăm *in toto* viziunea referitoare la aceste condiții, susținem concepția pusă la baza lor. Ca urmare, în compartimentul 2.1 al tezei de față relevăm cinci caracteristici obligatorii ale obiectului material al infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine, caracteristici care rezultă din sintagma „încredințate în administrarea făptuitorului” utilizată în art.191 CP RM;

- lucrarea elaborată de *A.Barbăneagră, V.Berliba, C.Gurschi* și alți autori publicată în 2005 [1].

Este consemnabilă poziția, enunțată în cadrul acestei lucrări, cu privire la caracterul obligatoriu al mobilității bunurilor privite ca obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.190 CP RM. Or, așa cum se va putea vedea în compartimentul 2.1 al tezei, în literatura de specialitate există și opinii (pe care nu le susținem), în corespundere cu care obiectul material al respectivelor infracțiuni îl reprezintă bunurile străine mobile sau imobile. De asemenea, în practica judiciară autohtonă atestăm spețe în care se consideră că bunurile imobile pot reprezenta obiectul material al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM.

De asemenea, în cadrul lucrării examinate se menționează că infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM presupun folosirea sau traficarea de bunuri pe care făptuitorul le administrează. În compartimentul 2.2 al tezei constatăm că termenii „folosire” și „traficare” reflectă realitatea juridică reglementată de art.295 CP Rom. Din perspectiva art.191 CP RM, acești termeni caracterizează nu săvârșirea infracțiunii, ci epuizarea infracțiunii. Nu este exclus ca în cazul unor bunuri consumptibile, încredințate în administrarea făptuitorului, folosirea sau dispunerea ilegală de acestea să se caracterizeze prin spontaneitate. În aceste împrejurări, momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM va coincide cu momentul de epuizare a acestora. Însă, chiar și în astfel de împrejurări, nu vom putea susține că respectivele infracțiuni se consumă în momentul folosirii sau dispunerii ilegale de bunurile victimei. Aceasta pentru că, în planul calificării oricărei infracțiuni, este relevant momentul de consumare, nu momentul de epuizare a acesteia.

- articolele științifice ale lui *I.Zaporojan* elaborate în perioada anilor 2005-2007 [16]-[23].

Inter alia, merită atenție următoarea teză ce-i aparține lui *I.Zaporojan*: încredințarea bunurilor are un temei de drept, și nu unul de fapt; în aceste condiții, nu se mai poate afirma că încredințarea bunurilor presupune exercitarea prerogativelor de către făptuitor, atunci când acesta stăpânește bunurile

de facto. Menționăm că această teză ne-a influențat să ajungem la următoarea concluzie: în cazul în care funcția de răspundere a făptuitorului, raporturile contractuale sau însărcinarea specială din partea făptuitorului nu presupun forma scrisă a încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, nu există niciun impediment în calea aplicării art.191 CP RM.

La fel, agreăm următoarea părere a lui I.Zaporojan: legiuitorul moldovean folosește drept interschimbabili termenii „însușire” și „sustragere”, ceea ce contravine canoanelor legisticii formale, conform cărora pe parcursul unui act legislativ aceeași noțiune trebuie redată printr-un singur termen. Confirmăm că la elaborarea dispoziției de la alin.(1) art.191 CP RM această regulă nu a fost respectată. Tocmai de aceea, în compartimentul 2.2 al tezei propunem modificarea acestei dispoziții după cum urmează: sintagma „însușirea ilegală” să fie substituită prin cuvântul „sustragerea”.

O altă contribuție importantă a lui I.Zaporojan consistă în stabilirea momentului de consumare a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. Din această perspectivă, I.Zaporojan are dreptate atunci când susține: în cazul luării fizice a bunurilor statice, singura lor ridicare de la locul în care se află încă nu semnifică consumarea sustragerii. Or, deoarece bunurile încredințate se află pe un teritoriu păzit, posibilitatea reală de a le folosi sau a dispune de ele poate să apară numai în afara acestui teritoriu. În consecință, și momentul de consumare a sustragerii bunurilor respective va coincide cu apariția unei astfel de posibilități. Bunurile scoase din posesia legitimă pot să se găsească ascunse mult timp pe teritoriul păzit. Iată de ce, poate exista un decalaj mare de timp între momentul de deposedare și momentul de imposedare;

- autoreferatul tezei de doctor în drept susținute în 2008 de către *D.Iu. Skripnikov* [24].

Nu putem accepta următoarea poziție a acestui autor: relațiile sociale cu privire la proprietate constituie obiectul juridic principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine. Considerăm că, din perspectiva legii penale ruse, această poziție presupune confundarea obiectului juridic generic al respectivelor infracțiuni cu obiectul juridic principal al acestora. Din perspectiva legii penale autohtone, este de menționat că nu proprietatea, ci patrimoniul constituie valoarea socială fundamentală apărută împotriva infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, în particular, și infracțiunilor prevăzute în Capitolul VI din Partea Specială a Codului penal, în general.

În același timp, susținem viziunea autorului, conform căreia, în ipoteza infracțiunilor reunite sub denumirea de escrocherie, intenția de a sustrage

apare până la sau în momentul transmiterii bunurilor victimei către făptuitor; în situația infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine, intenția de a sustrage apare după acest moment. De aceea, în momentul transmiterii bunurilor victimei către făptuitor acesta nu abuzează de încrederea victimei.

Este adevărat că acesta nu este singurul criteriu de delimitare a infracțiunilor reunite sub denumirea de escrocherie, presupunând abuzul de încredere, de infracțiunile reunite sub denumirea marginală de delapidare a averii străine. Totuși, criteriul propus de D.Iu. Skripnikov ne-a determinat în mare parte să respingem (în compartimentul 2.1 al tezei) propunerea formulată de unii doctrinari de a fi exclusă sintagma „abuz de încredere” din dispoziția care stabilește răspunderea pentru infracțiunile reunite sub denumirea de escrocherie;

- lucrarea avându-i ca autori pe *S.V. Borisov* și *E.R. Hakimova* ce datează din 2010 [25].

Trebuie remarcat următorul punct de vedere al acestor doi autori: la momentul săvârșirii infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine, făptuitorul deține dreptul de posesie asupra bunurilor încredințate. În compartimentul 3.2 al tezei, respectivul punct de vedere facilitează identificarea următoarelor condiții pe care le îndeplinește administratorul în sensul art.191 CP RM: 1) împreună cu victima infracțiunii, ia parte la un raport juridic care are ca obiect bunurile ce urmează a fi sustrate. Acest raport juridic presupune ieșirea respectivelor bunuri, înainte de comiterea infracțiunii, din posesia nemijlocită a victimei; 2) la momentul săvârșirii infracțiunii, este posesorul nemijlocit al bunurilor victimei. Respectiv, victima infracțiunii, care ia parte la același raport juridic, este posesorul mijlocit al bunurilor sustrate.

Nu poate fi trecută cu atenția o altă opinie a lui *S.V. Borisov* și *E.R. Hakimova*: raportarea infracțiunilor, reunite sub denumirea de delapidare a averii străine, la infracțiunile patrimoniale exprimă o trăsătură importantă a acestor infracțiuni: bunurile reprezintă obiectul material al respectivelor infracțiuni; drept urmare, în ipoteza în care infracțiunile nu presupun influențarea nemijlocită infracțională asupra unor bunuri, acestea nu pot constitui infracțiunile reunite sub denumirea de delapidare a averii străine. În compartimentul 2.1 al tezei examinarea acestei opinii prin prisma prevederilor art.191 CP RM ne permite să conchidem că, în cazul infracțiunilor prevăzute la acest articol, obiectul material are, în primul rând, trăsăturile ce caracterizează obiectul material al sustragerii; în al doilea rând, există trăsături care individualizează obiectul material al infracțiunilor prevăzute

la art.191 CP RM în raport cu obiectul material al celorlalte infracțiuni săvârșite prin sustragere;

- lucrarea elaborată de *M.Poalelungi, I.Dolea, T.Vízdoagă* și alți autori apărută de sub tipar în 2013 [5].

Tocmai în această lucrare, pentru prima dată, S.Brînza afirmă: în art.191 CP RM, sub denumirea de delapidare a averii străine sunt reunite patru variante-tip de infracțiuni și două variante agravate de infracțiuni. Pe bună dreptate, dânsul accentuează: la lit.c) alin.(2) și la alin.(4) și (5) art.191 CP RM sunt specificate nu circumstanțele agravante ale infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.191 CP RM. De fapt, la alin.(1), la lit.c) alin.(2) și la alin.(4) și (5) art.191 CP RM sunt prevăzute infracțiuni de sine stătătoare. Aceste infracțiuni se pot afla între ele în concurs.

Considerăm această luare de poziție extrem de importantă în vederea stabilirii cu precizie a conținutului legal al infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM.

În acest context, S.Brînza susține, just, că, în situația infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.191 CP RM, urmările prejudiciabile constau în prejudiciul patrimonial efectiv a cărui mărime se situează între limitele de 25 și 2500 unități convenționale și care nu are un caracter considerabil. Implicit, aceasta confirmă următoarele: nu există o componentă „de bază” de delapidare a averii străine care ar consta în însușirea ilegală a bunurilor altei persoane, încredințate în administrarea făptuitorului, componentă care: 1) nu ar presupune producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv având o mărime concretă și 2) pe care s-ar greșa în calitate de circumstanțe agravante: a) producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv în proporții mici; b) producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv a cărui mărime este între limitele de 25 și 2500 unități convenționale; c) producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv în proporții considerabile); d) producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv în proporții mari; e) producerea unui prejudiciu patrimonial efectiv în proporții deosebit de mari;

- lucrarea aparținând lui *V.Cioclei* publicată în 2013 [3].

Potrivit acestui autor, nu întotdeauna proprietarul este cel direct afectat în rezultatul săvârșirii infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine. Sprijinind o asemenea abordare, în compartimentul 2.1 al tezei argumentăm că nu există temeuri de a-l considera doar pe proprietar victimă a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. Oricare alt posesor, care deține prerogativele ce-i permit să încredințeze unei alte persoane bunuri în administrare, poate fi victimă a respectivelor infracțiuni. În același făgaș, conchidem că obiectul juridic principal al infracțiunilor

prevăzute la art.191 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra bunurilor mobile, nu relațiile sociale cu privire la proprietatea asupra acestora.

În alt registru, în analiza pe care o realizăm în compartimentul 3.2 al tezei V.Cioclei ne ajută să răspundem la următoarea întrebare: pot oare subiecții infracțiunilor specificate la art.191 CP RM să exercite funcții cu caracter pur tehnic? Referindu-se la situația-premisă pe care este construită infracțiunea de abuz de încredere prevăzută de legea penală română (infracțiune asemănătoare în multe privințe cu infracțiunile specificate la art.191 CP RM), acest autor susține, just: prin deținerea bunului trebuie să se înțeleagă dreptul de a stăpâni un bun în numele altuia; în același timp, trebuie de avut în vedere faptul că deținerea bunului, ca situație juridică, nu trebuie confundată cu simpla deținere fizică a bunului, în afara unui raport juridic. Așadar, pre existența unui raport juridic (care are ca obiect bunurile ce urmează a fi sustrate) dintre făptuitor și victimă este caracteristică pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM, nu pentru cele specificate la art.186 CP RM. Funcțiile cu caracter pur tehnic pot fi exercitate de cei care comit infracțiunile prevăzute la art.186 CP RM. În legătură cu munca pe care o prestează, aceștia pot avea doar acces la bunurile pe care le sustrag. Nu este posibil ca astfel de bunuri să le fi fost încredințate în administrare.

Capitolul 2 „Elementele constitutive obiective ale infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM” este consacrat analizei obiectului și a laturii obiective în cazul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM.

Este de menționat că nu proprietatea, ci patrimoniul constituie valoarea socială fundamentală apărută împotriva infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, în particular, și infracțiunilor prevăzute în Capitolul VI din Partea Specială a Codului penal, în general.

Cât privește obiectul juridic special, acesta este diferit pentru fiecare dintre infracțiunile prevăzute de Partea Specială a Codului penal. Această regulă rămâne valabilă chiar dacă două sau mai multe infracțiuni sunt prevăzute de același articol al legii penale. Drept urmare, obiectul juridic special trebuie stabilit pentru fiecare dintre infracțiunile specificate la art.191 CP RM. Obiectul juridic principal al acestor infracțiuni îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra bunurilor mobile.

În cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, caracterul multiplu al obiectului juridic special implică prezența obligatorie atât a obiectului juridic principal, cât și a obiectului juridic secundar. Cu alte cuvinte, dacă nu se aduce atingere valorilor (și relațiilor) sociale care formează obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, nu

va fi întrunit nici conținutul acestor infracțiuni. În ipoteza consemnată la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM, obiectul juridic secundar nu are un caracter alternativ. Pentru aplicarea răspunderii în baza acestei norme, este indispensabil ca, în plan secundar, să se aducă atingere atât relațiilor sociale cu privire la executarea corectă a atribuțiilor de administrare în privința bunurilor încredințate, cât și relațiilor sociale cu privire la desfășurarea normală a activității de serviciu. În cazul în care nu se aduce atingere vreuneia din aceste două valori (și relații) sociale, prevederea de la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM va fi inaplicabilă. În toate cazurile, fără excepție, obiectul juridic secundar al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la executarea corectă a atribuțiilor de administrare în privința bunurilor încredințate; doar în ipoteza consemnată la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni îl constituie, suplimentar, relațiile sociale cu privire la desfășurarea normală a activității de serviciu.

În cazul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, obiectul material are, în primul rând, trăsăturile ce caracterizează obiectul material al sustragerii. În al doilea rând, există trăsături care individualizează obiectul material al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM în raport cu obiectul material al celorlalte infracțiuni săvârșite prin sustragere (care sunt prevăzute la art.186-188, 190 și 192 CP RM). Nici documentele asupra bunurilor încredințate în administrarea făptuitorului, nici dreptul asupra unor asemenea bunuri nu pot constitui obiectul (i)material al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM. Nu există niciun temei de a devia de la axioma, potrivit căreia obiectul material al sustragerii, indiferent de forma pe care o adoptă, îl pot constitui doar bunurile mobile. Numai astfel de bunuri pot constitui obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM.

Considerăm obligatorii următoarele cinci caracteristici ale obiectului material al infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine, caracteristici care rezultă din sintagma „încredințate în administrarea făptuitorului” utilizată în art.191 CP RM: a) încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului presupune că, înainte de comiterea infracțiunii, victima i le transmite benevol; b) indiferent de formele în care se concretizează temeiurile încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, aceste temeiuri trebuie să fie conforme cu legea; c) în rezultatul încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, acesta obține anumite prerogative sau împuterniciri asupra respectivelor bunuri; d) după încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului, acestuia îi revine obligația să asigure interesul celui care-i transmite bunurile; e) după încredințarea bunurilor în

administrarea făptuitorului, victima își păstrează dreptul de proprietate asupra acestora.

Bunurile care constituie obiectul contractelor (de exemplu, de comodat, locațiune sau leasing) pot reprezenta obiectul material al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM. Or, din art.859, 875 și 923 din Codul civil reiese că aceste contracte nu sunt translativ de proprietate.

În cazul în care făptuitorul consideră că bunurile i-au fost încredințate în proprietate (deși, în realitate, i-au fost conferite doar anumite prerogative sau împuterniciri asupra acestora), după care sustrage respectivele bunuri, va răspunde pentru tentativă la una dintre infracțiunile prevăzute la art.190 CP RM. În opoziție, în cazul în care făptuitorul consideră că i-au fost conferite doar anumite prerogative sau împuterniciri asupra bunurilor încredințate (deși, în realitate, bunurile i-au fost încredințate în proprietate), după care sustrage respectivele bunuri, va răspunde pentru tentativă la una dintre infracțiunile specificate la art.191 CP RM. Atunci când coproprietarul ia bunurile care constituie a lui cotă-parte, nu putem vorbi despre sustragere. Sustragere există atunci când coproprietarul ia bunurile care depășesc a lui cotă-parte.

Nu art.191 CP RM, ci art.352 CP RM este aplicabil în ipoteza în care făptuitorul revendică, în mod arbitrar și prin încălcarea ordinii stabilite, bunurile asupra cărora exercită un drept legitim sau presupus, iar aceste bunuri se dovedesc a fi cota-parte a unui alt coproprietar (altul decât făptuitorul) în proprietatea comună.

Este de menționat că forma scrisă a actului juridic, prin care se face încredințarea bunurilor în administrarea făptuitorului, nu în toate cazurile este necesară. Forma scrisă este necesară doar atunci când o cere legea. În ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, temeiurile încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului trebuie să fie nu doar conforme cu legea. Ele mai trebuie să fie juridice (nu faptice). Doar în acest fel, în rezultatul încredințării bunurilor în administrarea făptuitorului, acesta va putea obține anumite prerogative sau împuterniciri asupra respectivelor bunuri.

Accentuăm că nu este oportună excluderea sintagmei „abuz de încredere” din dispoziția art.190 CP RM. O astfel de remaniere legislativă nu ar facilita delimitarea infracțiunilor în cauză de cele reunite sub denumirea de delapidare a averii străine.

În cazul în care bunurile altei persoane, încredințate în administrarea făptuitorului, au o calitate specială care depășește cadrul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, aplicabil va fi nu acest articol. Se va aplica o altă normă, specială în raport cu art.191 CP RM.

Menționăm că nu este posibilă evoluarea statului ca victimă a infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, în particular, și a oricăror altor infracțiuni prevăzute de Partea Specială a Codului penal, în general. Nu există temeuri de a-l considera doar pe proprietar victimă a acestor infracțiuni. Oricare alt posesor, care deține prerogativele ce-i permit să încredințeze unei alte persoane bunuri în administrare, poate fi victimă a acestor infracțiuni.

Banca este victimă a infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.191 CP RM. Filialele și reprezentanțele unei bănci nu pot avea calitatea de victime ale infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.191 CP RM. Nu același lucru se poate afirma despre sucursalele băncilor. În sensul alin.(2¹) art.191 CP RM, prin „bancă” se are în vedere doar banca comercială, nu și BNM.

Infracțiunile specificate la art.191 CP RM sunt săvârșite exclusiv pe calea acțiunii. Aceste infracțiuni fac parte din rândul infracțiunilor săvârșite prin sustragere. Dihotomia „însușire” – „delapidare” nu caracterizează infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM. În cazul acestor infracțiuni, însușirea și delapidarea nu constituie modalități normative cu caracter alternativ ale aceleiași fapte prejudiciabile.

Documentele – oficiale sau neoficiale – false nu pot fi folosite în contextul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM.

Nu mai prejudiciul patrimonial efectiv, corespunzător valorii bunurilor sustrate de către făptuitor, poate alcătui urmările prejudiciabile produse de infracțiunile analizate.

Momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM îl marchează, după caz: a) scoaterea integrală a bunurilor victimei în afara teritoriului păzit (în cazul bunurilor statice); b) reținerea bunurilor victimei la făptuitor în timpul transportării acestora, astfel încât bunurile în cauză să nu poată ajunge în posesia legitimă a celor abilitați a le recepționa (în cazul bunurilor dinamice).

Capitolul 3 „Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor reunite sub denumirea de delapidare a averii străine” este dedicat analizei laturii subiective și a subiectului în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM.

În context, menționăm că intenția este singura formă de vinovăție posibilă în cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM. La săvârșirea acestor infracțiuni făptuitorul manifestă intenție directă. În situațiile de transformare a intenției infracționale, la calificare se va reține infracțiunea atestată la momentul de consumare a faptei prejudiciabile, nu infracțiunea atestată la momentul începerii executării faptei prejudiciabile. În niciun caz

nu vom fi în prezența unui concurs dintre infracțiunea atestată la momentul de consumare a faptei prejudiciabile și infracțiunea atestată la momentul începerii executării faptei prejudiciabile. Nu putem exclude cu totul posibilitatea manifestării intenției subite de a săvârși infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM.

În cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, nu motivul de cupiditate, ci scopul de cupiditate are un caracter obligatoriu. În vederea stabilirii înțelesului pe care-l are noțiunea „scop de cupiditate”, trebuie să ne intereseze nu atât cine anume urmează să beneficieze de calitățile utile ale bunurilor sustrate. Importante sunt alte aspecte, anume: a) victima a fost privată de posibilitatea de a-și exercita efectiv atributele ce derivă din calitatea de proprietar sau de oricare alt posesor care deține prerogativele ce-i permit să încredințeze unei alte persoane bunuri în administrare; b) în consecință, făptuitorul a obținut posibilitatea reală de a folosi sau a dispune de bunurile victimei. Lipsa scopului de cupiditate o poate atesta dorința făptuitorului de a restitui ulterior bunurile luate, bunuri echivalente sau un alt echivalent al bunurilor victimei; până la această restituire, făptuitorul urmărește să folosească temporar bunurile care i-au fost încredințate în administrare. În prezența scopului folosinței temporare, art.191 CP RM nu poate fi aplicat.

Considerăm justificată stabilirea limitei minime de vârstă a răspunderii penale de 16 ani pentru subiectul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. Totuși, nu sunt foarte numeroase ipotezele în care un asemenea subiect ar putea avea vârsta între 16 și 18 ani.

Pierderea calității speciale a subiectului infracțiunii după săvârșirea faptei prejudiciabile nu poate anula respectiva calitate, calificarea făcându-se potrivit normei penale care stabilește calitatea specială a subiectului infracțiunii în cauză. Totodată, dobândirea calității speciale a subiectului infracțiunii după comiterea faptei prejudiciabile corespunzătoare nu constituie temei pentru aplicarea normei penale care stabilește respectiva calitate specială a subiectului infracțiunii. Reținerea la calificare a acestei calități este posibilă numai în cazul în care ea a fost dobândită până la momentul de consumare a respectivei fapte prejudiciabile.

În sensul art.191 CP RM, administrator este persoana care îndeplinește următoarele condiții: a) poate avea doar prerogativele și împuternicirile ce derivă din calitatea de posesor legitim neproprietar al bunurilor care constituie obiectul material al infracțiunilor analizate; b) nu poate fi persoana care exercită un drept de proprietate – legitim sau chiar presupus – asupra bunurilor pe care le revendică de la o altă persoană; c) împreună cu victima infracțiunii,

ia parte la un raport juridic care are ca obiect bunurile ce urmează a fi sustrate. Acest raport juridic presupune ieșirea respectivelor bunuri, înainte de comiterea infracțiunii, din posesia nemijlocită a victimei; d) la momentul săvârșirii infracțiunii, este posesorul nemijlocit al bunurilor victimei. Respectiv, victima infracțiunii, care ia parte la același raport juridic, este posesorul mijlocit al bunurilor sustrate; e) la momentul săvârșirii infracțiunii, manevrează bunurile victimei în virtutea unor temeuri juridice, nu faptice; f) exercită cu drept, nu *sine jure*, atribuțiile de administrare a bunurilor victimei.

Governatorul BNM nu poate avea calitatea de subiect al infracțiunii specificate la alin.(2¹) art.191 CP RM. În schimb, acesta poate avea calitatea de subiect al infracțiunilor prevăzute la alin.(1), (2), (3)-(5) art.191 CP RM.

În sensul alin.(2¹) art.191 CP RM, administrator al băncii este persoana fizică care nu neapărat administrează o bancă ca pe o persoană juridică. Important este altceva: administratorul băncii trebuie să fie investit prin lege sau statut să-și asume obligații, de sine stătător sau împreună cu alte persoane, în numele și în contul băncii. În lipsa acestei condiții, nu putem vorbi despre administrator al băncii în sensul alin.(2¹) art.191 CP RM.

Capitolul 4 „Circumstanțele agravante prevăzute la lit.b) și d) alin.(2) și la alin.(3) art.191 CP RM” este consacrat investigării circumstanțelor care au ca efect agravarea răspunderii conform lit.b) sau d) alin.(2) ori alin.(3) art.191 CP RM.

În această ordine de idei, menționăm că circumstanța agravantă consemnată la lit.b) alin.(2) art.191 CP RM nu este operațională în următoarele două ipoteze: a) infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.191 CP RM este săvârșită de o persoană având calitatea specială de administrator, împreună cu o persoană care nu are o asemenea calitate; b) infracțiunea specificată la alin.(1) art.191 CP RM este comisă de o persoană având calitatea specială de administrator, prin intermediul unei persoane care nu are o astfel de calitate. În situația în care decizia, care contravine dispoziției de la alin.(1) art.191 CP RM, este adoptată de doi sau mai mulți membri ai unui organism decizional colegial, apare temeiul aplicării lit.b) alin.(2) art.191 CP RM.

În ipoteza specificată la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM, nu este obligatoriu ca persoana cu funcție de răspundere sau persoana, care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, să aibă contact direct cu bunurile victimei. În mod obișnuit, acest contact este unul posibil, virtual. Însă, în caz de necesitate, el poate deveni real, efectiv. Ceea ce contează cu adevărat este dacă: a) subiectul este sau nu o persoană cu funcție de răspundere sau o persoană care gestionează o organizație

comercială, obștească sau altă organizație nestatală; b) subiectul își folosește sau nu situația de serviciu. În eventualitatea confirmării ambelor acestor ipoteze, trebuie aplicată răspunderea potrivit lit.d) alin.(2) art.191 CP RM.

Este generatoare de erori de calificare utilizarea în practica judiciară a sintagmei „persoană cu funcție de răspundere materială”. Din această sintagmă nu reiese cu claritate dacă se are în vedere sau nu subiectul infracțiunii prevăzute la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM. Nu este posibil ca săvârșirea infracțiunii specificate la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM să presupună excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu. Dispoziția de la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM nu poate fi aplicată în cazul în care făptuitorul: a) are calitatea specială de persoană cu funcție de răspundere sau de persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală; b) cu toate acestea, nu-și folosește situația de serviciu. Dispoziția în cauză poate fi aplicată doar atunci când cel care își folosește situația de serviciu are nu doar a) calitatea specială de persoană cu funcție de răspundere sau de persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, ci și b) calitatea specială de administrator. În lipsa celei de-a doua calități speciale, răspunderea se va aplica potrivit altor norme (de exemplu, potrivit lit.d) alin.(2) art.190 CP RM).

(Co)autor al infracțiunii specificate la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM poate fi doar persoana care posedă dubla calitate specială de: a) administrator și b) persoană cu funcție de răspundere sau persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, persoană care-și folosește situația de serviciu. Va răspunde în calitate de organizator, instigator sau complice la infracțiunea prevăzută la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM acea persoană: a) căreia îi lipsește fie cea de-a doua calitate specială nominalizată mai sus, fie ambele calități speciale menționate *supra* și b) care a luat parte la comiterea respectivei infracțiuni. Prevederile de la art.327 sau 335 CP RM ori de la art.312 din Codul contravențional nu pot fi aplicate în ipoteza în care infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.191 CP RM este săvârșită cu folosirea situației de serviciu.

În cazul săvârșirii infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.191 CP RM de către un grup criminal organizat, norma în cauză este aplicabilă cu condiția că persoanele, care alcătuiesc respectivul grup, au calitatea specială de administrator sau de administrator al băncii.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca o trecere în revistă a obiectivelor realizate în cadrul investigației noastre, se impun următoarele **concluzii generale**:

1) nu proprietatea, ci patrimoniul constituie valoarea socială fundamentală apărută împotriva infracțiunilor specificate la art.191 CP RM, în particular, și infracțiunilor prevăzute în Capitolul VI din Partea Specială a Codului penal, în general;

2) în cazul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, obiectul material are, în primul rând, trăsăturile ce caracterizează obiectul material al sustragerii. În al doilea rând, există trăsături care individualizează obiectul material al infracțiunilor specificate la art.191 CP RM în raport cu obiectul material al celorlalte infracțiuni săvârșite prin sustragere (care sunt prevăzute la art.186-188, 190 și 192 CP RM);

3) nu există temeieri de a-l considera doar pe proprietar victimă a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. Oricare alt posesor, care deține prerogativele ce-i permit să încredințeze unei alte persoane bunuri în administrare, poate fi victimă a acestor infracțiuni;

4) infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM sunt săvârșite exclusiv pe calea acțiunii;

5) dihotomia „însușire” – „delapidare” nu caracterizează infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM. În cazul acestor infracțiuni, însușirea și delapidarea nu constituie modalități normative cu caracter alternativ ale aceleiași fapte prejudiciabile;

6) la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM făptuitorul manifestă intenție directă;

7) în cazul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM, nu motivul de cupiditate, ci scopul de cupiditate are un caracter obligatoriu;

8) este justificată stabilirea limitei minime de vârstă a răspunderii penale de 16 ani pentru subiectul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM. Totuși, nu sunt foarte numeroase ipotezele în care un asemenea subiect ar putea avea vârsta între 16 și 18 ani;

9) în ipoteza consemnată la lit.b) alin.(2) art.191 CP RM, infracțiunea poate fi săvârșită doar de către cei care posedă calitatea specială de administrator;

10) în ipoteza specificată la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM, nu este obligatoriu ca persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală să aibă contact direct cu bunurile victimei.

Problema științifică importantă rezolvată rezidă în elaborarea instrumentalului de interpretare a dispozițiilor art.191 CP RM, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului penal a condițiilor de aplicabilitate a acestui articol, în vederea calificării corecte a faptelor în baza art.191 CP RM.

Aportul nostru la ridicarea gradului de investigație a celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal vizând infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM se exprimă în: stabilirea notelor distinctive ale victimei infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM; determinarea particularităților ce caracterizează subiectul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM; elucidarea criteriilor de delimitare a infracțiunilor specificate la art.191 CP RM de infracțiunile prevăzute la art.327, 352 și altele din Codul penal etc.

În legătură cu investigațiile întreprinse în cadrul tezei, venim cu un șir de **recomandări** ce pot fi luate în considerare la perfecționarea Codului penal, a Codului contravențional, precum și a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004:

1) excluderea sintagmei „averii străine” din denumirea și dispoziția art.191 CP RM;

2) modificarea dispoziției de la alin.(1) art.191 CP RM după cum urmează: sintagma „însușirea ilegală” să fie substituită prin cuvântul „sustragerea”;

3) excluderea cuvântului „însușire” din dispoziția art.105 din Codul contravențional;

4) excluderea din art.126 CP RM a alineatului (2);

5) excluderea: din alin.(2) art.186 CP RM a literei d); din alin.(2) art.187 CP RM a literei f); din alin.(2) art.188 CP RM a literei f); din alin.(2) art.190 CP RM a literei c); din alin.(2) art.191 CP RM a literei c);

6) substituirea termenului „considerabile” din art.21, 180, 229, 230, 247, 327-329, 335, 364, 370, 374 și 376 CP RM cu termenul „mari”;

7) în art.134¹³ CP RM: a) modificarea sintagmei „alin.(2) art.239¹ și art.239²” după cum urmează: „alin.(2) art.239¹, art.239²”; b) după cuvintele „art.239²” să fie introduse cuvintele „alin.(3) art.252 și alin.(3) art.335”;

8) modificarea explicației de la alin.7 pct.17 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004, după cum urmează: „Dispoziția de la lit.b) alin.(2) art.191 CP RM poate fi aplicată numai în

cazul în care toate persoanele, care au participat la comiterea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.191 CP RM, posedă calitatea specială de administrator”;

9) modificarea alin.4 pct.17 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004, după cum urmează: din „În sensul art.191 CP, „a administra” înseamnă: 1) a avea dreptul de a da dispoziții cu privire la primirea, păstrarea sau eliberarea de bunuri; 2) a veni în contact direct și material cu bunurile altei persoane, datorită atribuțiilor administratorului, legate de primirea, păstrarea sau eliberarea bunurilor” în „În sensul art.191 CP, „a administra” înseamnă: 1) a avea dreptul de a da dispoziții cu privire la primirea, păstrarea sau eliberarea de bunuri și/sau 2) a veni în contact direct și material cu bunurile altei persoane, datorită atribuțiilor administratorului, legate de primirea, păstrarea sau eliberarea bunurilor”.

Avantajele acestor recomandări sunt următoarele:

a) s-ar preveni admiterea erorilor judiciare care, la moment, sunt generate de interpretarea defectuoasă a prevederilor de la art.191 CP RM;

b) soluțiile propuse ar pune capăt unor controverse din teoria și practica dreptului penal. De exemplu, ar înceta polemicele privind lipsa/prezența dreptului subiectului infracțiunii prevăzute la lit.d) alin.(2) art.191 CP RM de a veni în contact direct și material cu bunurile victimei;

c) impactul asupra economiei naționale ar consta în reducerea costurilor legate de: rejudecarea cauzelor ca urmare a recalificării de la art.191 CP RM la art.186, 190, 327, 352 sau altele din Codul penal, ori viceversa; pronunțarea de către CtEDO a unor hotărâri nefavorabile statului Republica Moldova, în legătură cu încălcarea unor drepturi prevăzute de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, când sunt admise erori în aplicarea legii penale, consemnate mai sus.

Planul de cercetări de perspectivă include următoarele repere:

1. Elaborarea proiectului Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție consacrate practicii de aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunile specificate la art.191 CP RM;

2. Analiza juridico-istorică, secundată de examinarea aprofundată în planul dreptului comparat a infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM;

3. Studiarea efectelor pozitive și negative pe care amendamentele operate la 25.07.2014 le au asupra calității aplicării art.191 CP RM.

BIBLIOGRAFIE:

1. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. et al. *Codul penal comentat și adnotat*. Chișinău: Cartier, 2005.
2. Brînza S., Ulianovschi X., Stati V. et al. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Cartier, 2005.
3. Cioclei V. *Drept penal. Partea Specială. Infrațiuni contra persoanei și infrațiuni contra patrimoniului*. București: C.H. Beck, 2013.
4. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu / Sub red. lui A.Barbăneagră*. Chișinău: ARC, 2003.
5. Poalelungi M., Dolea I., Vîzdoagă T. et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.
6. Pop O. *Infrațiunea delapidării*. Timișoara: Mirton, 2002.
7. Popescu M., Popa F. *Delapidarea în dreptul penal maghiar*. În: *Dreptul*, 2003, nr.11, p.191-196.
8. Selevestru I. *Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.191 „Delapidarea averii străine” din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.3, p.41-48.
9. Selevestru I. *Obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.191 „Delapidarea averii străine” din Codul penal (Partea I; Partea II)*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.4, p.61-67; nr.5, p.39-45.
10. Selevestru I. *Fapta prejudiciabilă din cadrul infracțiunilor prevăzute la art.191 „Delapidarea averii străine” din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.7, p.48-52; nr.8, p.55-60.
11. Selevestru I. *Urmările prejudiciabile și legătura causală în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.191 „Delapidarea averii străine” din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.9, p.41-47; nr.10, p.50-55.
12. Selevestru I. *Victima infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM*. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”. Chișinău: CEP USM, 2015, nr.3, p.194-199.
13. Selevestru I. *Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM*. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2015, nr.8, p.157-168.
14. Selevestru I. *Infrațiunile prevăzute de art.191 din Codul penal al Republicii Moldova și de normele corespondente din legea penală română (analiză de drept comparat)*. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională. Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Științe economice*. Chișinău, 2015, p.56-59.
15. Selevestru I. *Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine*. Chișinău, CEP USM, 2015.

16. Zaporojan I. *Obiectul material al delapidării averii străine*. În: Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2005, p.436-438.
17. Zaporojan I. *Subiectul infracțiunii de delapidare a averii străine*. În: Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2005, p.439-441.
18. Zaporojan I. *Probleme privind definirea noțiunii de sustragere și natura juridică a delapidării averii străine*. În: Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2006, p.570-573.
19. Zaporojan I. *Sugestii asupra delimitării delapidării averii străine de infracțiunile conexe*. În: Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2006, p.574-577.
20. Zaporojan I. *Tentativa de delapidare a averii străine*. În: Revista Națională de Drept, 2005, nr.12, p.82-84.
21. Zaporojan I. *Pregătirea de infracțiunea de delapidare a averii străine*. În: Revista Națională de Drept, 2006, nr.1, p.74-76.
22. Zaporojan I. *Experiența legislativă a unor state din bazinul Mării Negre în contracararea infracțiunii de delapidare a averii străine*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis”. Seria „Științe sociale”. Chișinău: CEP USM, 2007, nr.3, p.207-211.
23. Zaporojan I. *Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine în legislația unor state occidentale: experiență susceptibilă de receptare*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis”. Seria „Științe sociale”. Chișinău: CEP USM, 2007, nr.6, p.217-221.
24. Скрипников Д.Ю. *Присвоение и растрата как способы обращения и изъятия чужого имущества, вверенного виновному*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2008.
25. Борисов С.В., Хакимова Э.Р. *Уголовная ответственность за присвоение и растрату*. Москва: Международный юридический институт, 2010.

ADNOTARE

Selevestru Irina, „Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine”, teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal. Chișinău, 2016

Teza cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 497 titluri, 146 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: delapidarea averii străine; sustragere; posesie; bunuri încredințate în administrare; scop de cupiditate; administrator; administrator al băncii.

Domeniul de studiu. Această lucrare este axată pe una dintre cele mai actuale și complexe probleme ale Părții Speciale a Dreptului penal: răspunderea penală pentru delapidarea averii străine.

Scopul tezei de doctorat: aprofundarea concepției de aplicare a răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM.

Obiectivele: stabilirea întinderii și conținutului obiectului juridic și ale obiectului material în cazul infracțiunilor specificate la art.191 CP RM; prezentarea de argumente în sprijinul tezei că infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM sunt infracțiuni săvârșite prin sustragere; relevarea particularităților ce caracterizează victima și subiectul în ipoteza infracțiunilor specificate la art.191 CP RM etc.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute. Caracterul novator al lucrării este determinat de faptul că în cadrul acesteia sunt propuse noțiuni, teze, concepții, care pun într-o nouă lumină unele dintre cele mai controversate probleme ce țin de aplicarea răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM. Originalitatea rezultatelor obținute de autor constă în investigarea celor mai litigioase probleme ale științei și practicii dreptului penal ce vizează aceste infracțiuni.

Problema științifică importantă rezolvată rezidă în elaborarea instrumentarului de interpretare a dispozițiilor art.191 CP RM, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului penal a condițiilor de aplicabilitate a acestui articol, în vederea calificării corecte a faptelor în baza art.191 CP RM.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. În baza investigațiilor efectuate, s-a constatat existența unor carențe de sorginte normativă, cât și insuficiența unor lucrări consacrate materiei cercetate. Această stare de lucruri împiedică aplicarea și interpretarea corectă a prevederilor art.191 CP RM. În vederea înlăturării acestor neajunsuri, comunității științifice îi sunt înaintate concluzii și recomandări de perfecționare a cadrului normativ.

Implementarea rezultatelor științifice. Acestea sunt aplicabile în activitatea practică a organelor de drept, în special în ce privește interpretarea și aplicarea corectă a dispozițiilor art.191 CP RM. De asemenea, ele pot fi luate în considerare la elaborarea de publicații științifice cu caracter de îndrumare pentru cadrele didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi.

РЕЗЮМЕ

Селевестру Ирина, «Уголовная ответственность за присвоение чужого имущества», диссертация на соискание ученой степени доктора права. Специальность 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинэу, 2016

Диссертация содержит: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 497 наименований, 146 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 8 научных работах.

Ключевые слова: присвоение чужого имущества; хищение; владение; имущество, вверенное в управление; корыстная цель; управляющий; администратор банка.

Область исследования. Данная работа посвящена изучению одной из самых актуальных и сложных проблем Особенной части Уголовного права: уголовная ответственность за присвоение чужого имущества.

Цель исследования заключается во всестороннем, углубленном изучении концепции применения ответственности за деяния, предусмотренные ст.191 УК РМ.

Задачи исследования: установление объема и содержания объекта и предмета преступлений, предусмотренных ст.191 УК РМ; приведение доводов в поддержку тезиса, согласно которому преступления, предусмотренные ст.191 УК РМ, причисляются к преступлениям, совершаемым посредством хищения т.д.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов. Инновационный характер работы определяется тем, что в ней предлагаются понятия, тезисы, концепции, которые представляют в новом свете некоторые из наиболее дискуссионных вопросов, касающихся применения ответственности за преступления, предусмотренные ст.191 УК РМ. Оригинальность полученных результатов состоит в том, что исследованы наиболее спорные в науке и практике уголовного права вопросы, касающиеся данных преступлений.

Научная задача особой важности нашедшее решение заключается в разработке инструментария для толкования положений ст.191 УК РМ, что способствовало уяснению теоретиками и практическими работниками в сфере уголовного права условий при которых может применяться данная статья, с целью правильной квалификации деяний в соответствии со ст.191 УК РМ.

Теоретическая значимость и практическая применяемость. Ценность диссертации состоит в предложенных автором выводах и рекомендациях законодательного характера, направленных на оптимизацию деятельности в области установления и применения уголовной ответственности за преступления, предусмотренные ст.191 УК РМ.

Апробация результатов диссертационного исследования. Полученные результаты используются в учебном процессе, могут быть применены в практической деятельности правовых органов, особенно при квалификации деяний, предусмотренных ст.191 УК РМ.

ANNOTATION

Selevestru Irina, „Penal liability for embezzlement of others’ wealth”, doctoral thesis in law on specialty 554.01 – Penal and penal executional law. Chisinau, 2016

The thesis includes: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 497 titles, 146 basic text pages. The achieved results are published in 8 scientific papers.

Keywords: embezzlement of others’ wealth; theft; possession; goods entrusted for administration; cupidity purpose; administrator; administrator of the bank.

Field of study. This paper focuses on one of the most actual and complex issues of the Special Part of the Penal law: the penal liability for embezzlement of others’ wealth.

The purpose of the doctoral thesis: expending the concept of applying penal liability for offences referred to at art.191 PC RM.

Objectives: establishing the scope and content of the legal object and material object for the offences specified at art.191 PC RM; presenting arguments in support of the thesis that the offences set forth at art.191 PC RM are offences committed by theft; revealing features that characterizes the victim and subject of the offences specified at art.191 PC RM etc.

The scientific novelty and the originality of the achieved results. The novelty of the paper is determined by the fact that within are proposed notions, theses, concepts that put in a new light some of the most controversial issues related to the application of penal liability for offences set forth at art.191 PC RM. The originality of the obtained results consists in the necessity of investigating the most controversial issues of the penal law science and practice with regard to the offences in question.

The important scientific problem resolved consists in developing the interpretation toolkit with regard to the provisions of art.191 PC RM, which led to the clarification for theorists and practitioners in the field of penal law on the applicability conditions of this article, towards respecting the principle of legality during the qualification of actions in accordance to art.191 PC RM.

The theoretical importance and the applicability value of the paper. Based on the conducted investigations, there was revealed several deficiencies of regulatory nature, as well as the insufficiency of scientific works devoted to the investigated matter. This situation prevents the correct application and interpretation of the provisions of art.191 PC RM. To overcome these shortcomings, to the scientific community are submitted a series of conclusions and recommendations to improve the regulatory framework.

Implementation of the obtained scientific results. The results are applicable in the practice of law enforcement bodies, in particular with regard to the interpretation and proper application of art.191 PC RM. Also, the obtained results can be considered in the development of scientific works as guidelines for teachers, students, master and doctoral students.

SELEVESTRU Irina
RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DELAPIDAREA AVERII STRĂINE

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal
Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 17.03.2016.
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,75.

Formatul 60×84 ¹/₁₆
Tirajul 50 ex.
Comanda nr.194.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A.Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009